

Міністерство економіки України

Державне підприємство

«Черкаський державний науково-дослідний інститут
техніко-економічної інформації в хімічній
промисловості»
(ДП «Черкаський НДІТЕХІМ»)

18000, ГСП, м. Черкаси, бульвар Шевченка, 205

**Аналітична оцінка ситуації
в хімічній промисловості України в 2022 р.
Макроекономічний та секторальний зрізи.**

***Аналітична довідка, вип. 5
(станом на 01.07.2022 р.)***

*ДОВІДКА ПОСТІЙНО ДОПОВНЮЄТЬСЯ
ТА АКТУАЛІЗУЄТЬСЯ*

*Розробник: Т.В. Ковеня, директор ДП
«Черкаський НДІТЕХІМ»*

Тел./факс: 8(0472) 36-03-26

E-mail: niitehim-office@uch.net

WebSite: <http://nditekhim.com.ua>

Черкаси

2022

Деякі загальні та секторальні дані щодо функціонування хімічної промисловості України в 2022 році

Довідково: в таблиці представлені дані, зібрані та проаналізовані на основі оприлюднених даних Держстату (у т.ч. регіональних), Митної статистики, НБУ, інших міністерств та відомств, власних даних та оцінок ДП «Черкаський НДІТЕХІМ», по можливості перевірена інформація із ресурсів Інтернету, ЗМІ та особистої комунікації.

Із застережень конфіденційності частина даних викладена в узагальненому вигляді без деталізації.

Назва сегменту	Дані та коментарі
Товарне хімічне виробництво у 2022 році	<p>Індекс товарного виробництва у січні 2022 р. склав у виробництві хімічних речовин та хімічної продукції 76,6%, гумових та пластмасових виробів - 111,7%.</p> <p>Найбільше «просіли» основна хімія та виробництво добрив – 68,3%, випуск ЛФМ – 75,4%. Усі інші сектори вийшли з плюсом до 10-19%. <i>Це були останні офіційні статистичні дані, оприлюднені Держстатом України.</i></p> <p>За лютий-квітень 2022 р. Держстат України дані щодо індексу товарного виробництва не оприлюднював.</p> <p>За оцінками ДП «Черкаський НДІТЕХІМ», індекс товарного виробництва у виробництві хімічних речовин та хімічної продукції склав за підсумками січня-березня 2022 р. 65%, зокрема, у березні критично знизився до 35%. У виробництві пластмасових та гумових виробів, відповідні показники склали в аналізований період 85% та 45%.</p> <p>У квітні 2022 р., за розрахунками ДП «Черкаський НДІТЕХІМ», індекс товарного виробництва склав у виробництві хімічних речовин та хімічної продукції 36%, гумових та пластмасових виробів - 42%.</p> <p>У травні 2022 р., за розрахунками ДП «Черкаський НДІТЕХІМ», індекс товарного виробництва склав у виробництві хімічних речовин та хімічної продукції 35%, гумових та пластмасових виробів - 40%.</p> <p>У червні 2022 р. за розрахунками ДП «Черкаський НДІТЕХІМ», індекс товарного виробництва склав у виробництві хімічних речовин та хімічної продукції 32%, гумових та пластмасових виробів - 41%.</p> <p style="background-color: #ffff00;">За підсумками січня-червня 2022 р. індекс товарного виробництва у виробництві хімічних речовин та хімічної продукції «просів» порівняно з аналогічним періодом 2021 року до 34%, гумових та пластмасових виробів - 44%.</p>

Рівень завантаження виробничих потужностей на діючих хімічних виробництвах за досить незначним виключенням залишається низьким, що негативно відбивається на собівартості продукції.

Спостерігається також розірвання ланцюгів виробництва, постачання та збуту, втрата ринків збуту, вплив робочої сили.

Можна однозначно констатувати зміну структури виробництва хімічної продукції в аналізованій період, насамперед, за рахунок значного скорочення частки продукції основної хімії, первинних пластмас, мінеральних добрив, виробів із пластмас, ЛФМ.

У поточному році фактор традиційного збільшення сезонного попиту на сезонну хімічну продукцію діяв досить мляво через обмежену купівельну спроможність споживачів та логістичну розбалансованість.

Інші ключові фактори, які системно та вкрай негативно вплинули на ситуацію в товарному виробництві національного хімпрому (як і на інші галузі переробної промисловості):

фізичне руйнування частини виробничих потужностей в зоні активних бойових дій;

зупинка (часткова консервація) виробничих потужностей під впливом військових дій, ракетних загроз та техногенних ризиків;

окупація частини регіонів, де розміщені структуроутворюючі хімічні виробництва;

неможливість релокації для значної частини хімічних виробництв через особливості технологічної та екологічної інфраструктури;

значне зростання виробничих витрат підприємств та собівартості продукції через ріст цін практично на усі структуроутворюючі складові;

фронтальне зниження, як промислового, так і споживчого попиту,

логістичні проблеми, порушення виробничих зв'язків, ускладненість відновлення ланцюгів постачання, блокування портів та пошкодження транспортної інфраструктури тощо.

**Товарна
реалізація
продукції**

Загальний обсяг реалізації хімічної продукції у січні 2022 року склав у д.ц. 14,1 млрд.грн. (січень 2021 р. – 9,7 млрд. грн.), у т.ч. у виробництві хімічних речовин та хімічної продукції - 9,4 млрд.грн (січень 2021 р. 6,4 млрд.грн), гумових та пластмасових виробів - 4,7 млрд.грн (січень 2021 р. – 3,3 млрд. грн.).

Фактичне збільшення обсягів реалізації хімічної продукції відсутнє (приріст у д.ц. 45%, індекс цін на внутрішньому ринку - 145,3%).

За лютий-квітень 2022 р. Держстат України дані щодо обсягів реалізації хімічної продукції не оприлюднював.

За оцінками ДП «Черкаський НДІТЕХІМ», загальний обсяг реалізації хімічної продукції у січні-березні 2022 року склав у д.ц. близько 29 млрд.грн. (січень-березень 2021 р. – 35,3 млрд. грн.), у т.ч. у виробництві хімічних речовин та хімічної продукції - 18 млрд.грн (січень-березень 2021 р. 22,5 млрд.грн), гумових та пластмасових виробів - 11 млрд.грн (січень-березень 2021 р. – 12,5 млрд. грн.).

У квітні 2022 року загальний обсяг реалізації хімічної продукції склав, за оцінками ДП «Черкаський НДІТЕХІМ». у д.ц. близько 9 млрд.грн. (квітень 2021 р. – 15,8 млрд. грн.), у т.ч. у виробництві хімічних речовин та хімічної продукції - 5 млрд.грн (квітень 2021 р. 10 млрд.грн), гумових та пластмасових виробів - 4 млрд.грн (квітень 2021 р. – 5,8 млрд. грн.).

У травні та червні 2022 року обсяги реалізації хімічної продукції у більшості сегментів хімічної продукції дещо зменшились порівняно з аналогічними показниками квітня 2022 р., хоча спад дещо уповільнився та структуризувався за рахунок критичного зменшення товарного експорту та внутрішнього платоспроможного попиту. Насамперед, промислового.

За попередніми оцінками ДП «Черкаський НДІТЕХІМ», загальний обсяг реалізації хімічної продукції у **січні-червні 2022 року** склав у д.ц. близько 49 млрд.грн. (січень-березень 2021 р. – 77,6 млрд. грн.), у т.ч. у виробництві хімічних речовин та хімічної продукції - 29 млрд.грн (січень-червень 2021 р. 47,6 млрд.грн), гумових та пластмасових виробів - 20 млрд.грн (січень-червень 2021 р. – 30 млрд. грн.).

Слід взяти до уваги, що показник товарної реалізації у діючих цінах ґрунтується на фактичних цінах та має високу інфляційну складову.

Динаміка обсягів товарної реалізації хімічної продукції у фізичному вимірі у квітні-червні 2022 р. порівняно з аналогічним періодом 2021 р. була набагато гіршою, зважаючи на ріст відпускних цін промислових виробників, індекс яких перебував в діапазоні від 135 до 158%.

Загалом обсяги реалізації товарної хімічної продукції у доларовому еквіваленті зменшились в аналізований період на 42 %, переважно за рахунок цінового росту.

	<p>Втрати продаж у фізичному вимірі у більшості товарних груп хімічної продукції порівняно з аналогічним періодом 2021 р. були більш значимі та становлять від 30 до 150%.</p> <p>Слід зазначити, що спостерігається періодичне зростання залишків готової продукції на складах підприємств унаслідок зменшення попиту та порушення логістики, хоча цей показник є нестабільним, так як збут продукції прив'язаний по більшості товарних продуктів до товарних запасів.</p> <p>При цьому підприємства сектору будівництва в червні дещо відновили роботу після фактичної зупинки будівництва на початку війни, однак попит на хімічну продукцію будівельного призначення залишається низьким та нестабільним.</p>
<p>Цінова промислова інфляція</p>	<p>Індекс цін у виробництві хімічних речовин та хімічної продукції склав у січні-лютому 2022 р. загалом 155,2%, на внутрішній ринок – 145,3%, експорт – 173,2%.</p> <p>У виробництві гумових та пластмасових виробів індекс цін склав у січні-лютому 2022 р. загалом 130%, на внутрішній ринок – 118%, експорт – 136%.</p> <p>За оцінками ДП «Черкаський НДІТЕХІМ», індекс цін у виробництві хімічних речовин та хімічної продукції склав у січні-березні 2022 р. 158%, у виробництві гумових та пластмасових виробів – 135%.</p> <p>У січні-квітні 2022 р. індекс цін у виробництві хімічних речовин та хімічної продукції становив, за оцінками ДП «Черкаський НДІТЕХІМ», щодо аналогічного періоду 2022 р. 150%, у виробництві гумових та пластмасових виробів – 132%.</p> <p>У січні-червні 2022 р. індекс цін у виробництві хімічних речовин та хімічної продукції склав, за оцінками ДП «Черкаський НДІТЕХІМ» порівняно з аналогічним періодом 2022 р. 155%, у виробництві гумових та пластмасових виробів – 140%.</p> <p>Індекси тарифів на вантажні перевезення добрив залізничним транспортом у 2022 році склали у січні-березні 141,7%, іншу хімічну продукцію – 115%.</p> <p>З липня Міністерство інфраструктури погодилося із пропозицією Укрзалізниці про підвищення тарифів на перевезення вантажів на 70% (відповідний наказ №441 "Про внесення змін до коефіцієнтів, що застосовуються до тарифів Збірника тарифів на перевезення вантажів залізничним транспортом у межах України та пов'язані з ними послуги" підписаний 22 червня 2022 р., документ зареєстрований у Мін`юсті 24 червня 2022 р.).</p> <p>Наразі асоціації виробників промислової та сільськогосподарської продукції ініціюють перегляд цього рішення.</p>
	<p>Обсяги експорту хімічної продукції із України склали у січні-лютому 2022 року 588,7 млн. дол.США (без корунду – 443,2 млн.дол. США).</p>

**Експорт
хімічної
продукції**

Зокрема, **у січні 2022 р.** експорт хімічної продукції із України становив 328,7 млн.дол. США (без корунду – 243 млн. дол. США) , у лютому 2022 р. – 260 млн.дол. США (без корунду – 200 млн. дол. США).

У вартісному вимірі кумулятивний обсяг хімічного експорту у **січні-лютому 2022 р.** (порівняно з аналогічним періодом 2021 р.) виріс на 24%, у фізичному виміру знизився у розрізі основних товарних груп від 3,7 разів (азотні добрива) до 12% (первинні пластмаси).

У структурі експорту в аналізований період домінували первинні пластмаси (85 млн.дол. США), вироби із пластмас (75,9 млн.дол.США), азотні добрива (53,6 млн.дол. США), продукція органічної хімії (61 млн.дол. США). Сумарно продукція названих секторів становила в експорті 63%.

У **березні – квітні 2022 р.** обсяги експорту хімічної продукції склали, за даними Митної служби, **169 млн. дол. США** та скоротилися порівняно з аналогічним періодом 2021 р. у вартісному вимірі в 2,9 разів. Порівняно з січнем-лютим 2022 р. хімічний експорт в **березні-квітні** скоротився більш ніж в 3,5 разів (відповідно 588,7 та 169 млн. дол. США)

Деякі хімічні компанії втратили фізичну можливість виконання раніше укладених зовнішньоторговельних контрактів. Водночас певна частина хімічних компаній, які не припинили свою діяльність з початком воєнних дій та налагодили логістику поставок сировини, почали відновлювати експортні поставки товарної продукції, хоча загалом ця тенденція є досить фрагментованою та у більшості сегментів товарної хімічної продукції точковою.

Найбільш відчутно у **березні-квітні 2022 р.** порівняно з січнем-лютим обвалився експорт із України продукції органічної хімії (в 6 разів), первинних пластмас та виробів із пластмас (в 2,5 разів), добрив (в 3,4 рази), пігментів (3,8 разів), шин та гумових виробів (5 разів) тощо.

Одна із основних причин – паралізованість портової інфраструктури, зміна логістичних ланцюгів, зупинення роботи підприємств через перебування в зоні активних бойових дій або ж наближених до зони активних бойових дій та на тимчасово окупованих територіях. Значимим фактором є також припинення експортних поставок хімічної продукції до РФ та Р.Білорусь.

Загалом кумулятивний хімічний експорт із України склав у січні-квітні 2022 року 597 млн. дол.США (без корунду) або 745 млн.дол.США з корундом та зменшився порівняно з аналогічним періодом 2021 року в 1,3 рази.

Найбільш суттєво у вартісному вимірі скоротився експорт добрив (в 1,6 разів), пластмас та виробів із пластмас (в 1,35 разів), шин та гумових виробів (в 1,6 разів), продукції органічної хімії (в 1,3 разів), СМЗ (в 1,31 разів).

	<p>Загалом скорочення обсягів експорту у вартісному вимірі спостерігалось по усім без винятку товарним групам хімічної продукції.</p> <p>У фізичному вимірі скорочення експортних поставок в аналізований період було більш критичним та становило у розрізі основних товарних груп від 2 до 4 разів.</p> <p>За попередніми даними, зниження помісячного експорту хімічної продукції із України в травні та червні дещо уповільнилось, порівняно з березнем-квітнем, однак показник експортних поставок у вартісному вимірі не перевищував 110-115 млн. дол. США.</p> <p>Таким чином, кумулятивний хімічний експорт у січні-червні 2022 р., за попередніми даними, склав 805-810 млн. дол. США за зменшився у вартісному вимірі порівняно з аналогічним періодом 2021 р. більш ніж у 1,8 разів.</p> <p>Слід зазначити, що в січні-червні 2022 р. деякі види хімічної продукції в окремі періоди мали обмеження щодо експорту (квотування, заборона). Насамперед, це стосується азотних добрив.</p> <p>4 червня 2022 року набув чинності Регламент Європейського Парламенту та Ради № 2022/870 про тимчасові заходи з лібералізації торгівлі, який тимчасово скасовує імпорфтне мито на усі промислові товари (у т.ч. хімічні продукти), які експортуються з України до ЄС.</p>
<p>Імпорт хімічної продукції</p>	<p>Обсяг імпорту хімічної та нафтохімічної продукції до України склав у січні-лютому 2022 року 2096,7 млн. дол.США, зокрема, у січні 2022 р. – 1045 млн.дол. США, у лютому 2022 р. – 1052 млн. дол. США.</p> <p>У вартісному вимірі кумулятивний обсяг хімічного імпорту у січні-лютому 2022 р. порівняно з аналогічним періодом 2021 р. виріс на 41%, у фізичному виміру знизився у розрізі основних товарних груп на 5-10%.</p> <p>Виключенням є лише азотні добрива, імпорфт даної продукції в означений період виріс на 66% (з 70 до 116 тис.т у д.р.).</p> <p>Обсяги імпорту пестицидів, первинних пластмас, комплексних добрив у фізичному вимірі практично не змінилися або ж дещо зменшилися порівняно з аналогічним періодом 2021 року.</p> <p>У структурі імпорту хімічної продукції до України у вартісному вимірі домінували добрива (20%), пестициди (14%), первинні пластмаси (12%), вироби із пластмас (13%), каучук, шини та гумові вироби (8,5%). Сумарно продукція названих секторів становила в імпорті 68%.</p> <p>У березні-квітні 2022 р., за даними митної статистики, показник імпорту хімічної та нафтохімічної продукції в Україну знизився до 567 млн.дол.США, тобто в 3,7 разів порівняно з січнем-лютим 2022 року та в 3,6 разів порівняно з аналогічним періодом 2021 року.</p>

Найбільш відчутне скорочення імпорتنих поставок хімічної продукції в Україну у **березні-квітні 2022 р.** порівняно з січнем-лютим 2022 року у вартісному вимірі зазнали такі сегменти, як добрива (в 6 разів), первинні пластмаси та вироби із пластмас (в 3,7 разів), шини та інші гумові вироби (в 4 рази), пестициди (2,5 разів), хімічні волокна та нитки (в 2,5 разів), лакофарбові матеріали (в 7 разів).

Загалом хімічний імпорт до України в січні-квітні склав 2650 млн. дол. США та зменшився порівняно з аналогічним періодом 2021 року в 1,36 разів.

Будівельна продукція, яка виготовляється в країнах ЄС та відповідає Регламенту (ЄС) 305/2011, з квітня 2022 року на період дії воєнного стану та ще упродовж трьох місяців, може ввозитись в Україну за спрощеною процедурою, на підставі декларації відповідності продукції Регламенту ЄС.

Однак у квітні імпорт продукції будівельної хімії до України порівняно з березнем 2022 року суттєво не збільшився.

У **січні-квітні 2022 року** найбільш значне зниження імпорتنих поставок хімічної продукції в Україну спостерігалось у вартісному вимірі в сегментах первинних пластмас та виробів із пластмас (в 1,5 разів), каучуку та гумових виробів (в 1,7 разів), СМЗ (в 1,5 разів). Загалом скорочення імпорتنих поставок хімічної продукції у вартісних показниках носило фронтальний характер.

Виключенням був лише сегмент добрив, де обсяг імпорту у вартісному вимірі виріс в 1,3 рази, а у ф.в. скоротився в 1,5 разів (з 1055 до 723 тис.т). Імпорт добрив із РБ у березні-червні та із рф у січні-червні не здійснювався.

За попередніми даними, зниження помісячного імпорту хімічної продукції в Україну у травні та червні 2022 р. також дещо стабілізувалося, однак показник імпорتنих поставок у вартісному вимірі не перевищував 340-350 млн. дол. США.

Таким чином, кумулятивний хімічний імпорт **у січні-червні 2022 р.**, за попередніми даними, склав 3300 млн. дол. США за зменшився у вартісному вимірі порівняно з аналогічним періодом 2021 р. майже у 1,6 разів.

Значна частина хімічної продукції включена до Переліку критичного імпорту відповідно до Постанови КМ України від 24 лютого 2022 р. № 153, згідно з якою Національному банку доручено забезпечити здійснення транскордонних валютних платежів за операції з імпорту товарів, зазначених у переліку, затвердженому цією постановою. Названий перелік постійно переглядається та розширюється..

З 20 березня 2022 р. відповідно до ЗУ Постанови КМ № 330 переміщення через митний кордон України товарів здійснювалося за спрощеною процедурою без справляння митних платежів, у тому числі податку на додану вартість та акцизного податку.

	<p>З 1 липня 2022 р. Верховна Рада відновила мита та оподаткування ПДВ на імпортні товари. 21 червня Верховна Рада ухвалила урядовий законопроект №7418, який повернув мита та ПДВ на імпортні товари. Документ створив підстави для скасування переліку товарів критичного імпорту, який наразі не діє.</p>	
<p>Товарний ринок</p>	<p>Внутрішнє споживання хімічної продукції в січні-червні 2022 р. склало, за попередніми даними, 4,2 млрд дол. США (120 млрд.грн. у грн. еквіваленті) та зменшилось порівняно з аналогічним періодом 2021 р. в 1,6 разів (181 млрд. грн./6,64 млрд. дол. США).</p> <p>У квітні-червні цей показник «обвалився» у вартісному вимірі вже в 2,2 рази порівняно з аналогічним періодом 2021 року.</p> <p>Однак це вартісні показники. У розрізі окремих сегментів у фізичному вимірі внутрішнє споживання хімічної продукції в січні-червні 2022 р. зменшилось в 2-3 рази (а в квітні-червні – в 3-3,5 разів).</p> <p>Слід зазначити, що звуження внутрішнього ринку хімічної продукції у поточному році характеризує, як промислове споживання (значимо), так і споживче споживання (менш значимо).</p> <p>Лише у червні спад внутрішнього споживання хімічної продукції дещо уповільнився за рахунок продукції будівельної хімії, автохімії, СМЗ, деяких видів первинних полімерів, таропакувальних полімерних виробів тощо.</p>	
<p>Фінансовий стан хімічних підприємств</p>	<p>Системні та аналітичні статистичні дані Держстату України щодо фінансових результатів роботи підприємств хімічної галузі у 2022 році. відсутні. Фінансову звітність значна частина підприємств не надає.</p> <p>Слід зазначити, що значима частина хімічних підприємств, які працювали на загальному оподаткуванні, з 1 квітня перейшли на спрощену систему оподаткування, що значно ускладнює проміжну оцінку фінансових результатів роботи галузі.</p> <p>Однак оціночно можна констатувати, що кумулятивний прямий фінансовий збиток роботи підприємств галузі за січень-червень 2022 становить не менше 30-40 млрд. грн. Непрямі фінансові збитки є кратно більшими.</p>	
<p>Загальна секторальна оцінка</p>	<p>Сектор продукції неорганічної хімії</p>	<p>За попередніми підсумками функціонування основних секторів хімічної промисловості в січні-червні 2022 р., можна сформулювати наступну «діагностичну» картину роботи секторів в аналізований період.</p> <p>Втрати значні, по деяким видам товарної продукції критичні.</p> <p>Не функціонує більшість виробництв базової неорганічної хімії, насамперед, крупнотоннажних (каустична сода, хлор, хлористий натрій, сірчана кислота, олеум, значна частина аміачних виробництв, азотних сполук), на основі перероблення яких традиційно здійснюється</p>

		<p>виробництво значної частини ліквідної хімічної продукції.</p> <p>Не працює значна частина малотоннажних виробництв продуктів неорганічної хімії (хімічні реактиви, коагулянти, флокулянти, сульфіді, нітрити, неорганічні барвники, значна частина спеціальних неорганічних хімікатів та хімічних реагентів та ін.).</p> <p>Основна причина - перебування підприємств в зоні військових ризиків, на тимчасово окупованих територіях, руйнування виробничих потужностей.</p> <p>Водночас відносно стабільно працює частина унікальних виробництв продукції неорганічної хімії (технічного вуглецю, пігментного діоксиду титану, деяких інертних газів, діоксиду кремнію).</p> <p><i>Станом на початок липня 2022 р. в секторі не функціонує повністю або частково близько 50-55% підприємств.</i></p> <p><i>Основні проблеми (окрім прямої дії військових чинників): низький промисловий попит, розрив логістичних зв'язків та ланцюжків перероблення, ускладненість експорту.</i></p>
	<p>Сектор продукції органічної хімії</p>	<p><i>Втрати критичні, по деяким видам товарної продукції незворотні.</i></p> <p>Фактично не функціонує більшість виробництв органічної хімії та продуктів їх перероблення (яких і так в Україні обмаль). Частка не функціонуючих або обмежено функціонуючих підприємств сектору на кінець червня становила 45-50%.</p> <p>Імпорт обмежений та точковий (зниження в 1,8 разів у ф.в.). Суттєво зменшився імпорт в Україну вуглеводнів, метанолу, ізоціанатів, етиленгліколю, гліцерину, оцтової кислоти, МТБЄ, поліефірів та іншої органічної сировини, що свідчить про суттєве «обміління» в Україні виробництва продукції органічної хімії.</p> <p>У березні-квітні порівняно з січнем – лютим імпорт продуктів базової органічної хімії у місячному середньому зрізі зменшився в 4 рази.</p> <p>У березні – квітні 2022 р. експорт продукції органічної хімії із України практично не здійснювався, структурно частка експорту в названий період щодо кумулятивного експорту у січні-квітні не перевищувала 10-12%.</p>

	<p><i>Основні проблеми (окрім прямої дії військових чинників): підвищення цін на сировину та ускладненість імпорتنих поставок, низький промисловий попит, розрив логістичних зв'язків та ланцюжків перероблення, відсутність обігових коштів, ускладненість експорту.</i></p>
<p>Сектор мінеральних добрив</p>	<p><i>Втрати загалом не є критичними, можливе повноцінне відновлення сектору упродовж двох років. За умови цінової стабілізації поставок сировини імпортного та внутрішнього виробництва (природний газ, сірка, хлористий калій, фосфати , аміак та ін.).</i></p> <p><i>Сектор має значний потенціал розвитку, який у значній мірі залежить від функціонування та фінансової спроможності сільськогосподарських підприємств.</i></p> <p>Виробництво мінеральних добрив в січні–червні 2022 р. в Україні функціонувало загалом в нестабільному режимі, за виключенням декількох підприємств азотного сектору, які входять до холдингу Остхем. Стимулюючим фактором була весняна посівна.</p> <p>Водночас не функціонувала значна частина зруйнованих підприємств та підприємств на тимчасово окупованих територіях, а також підприємств в зоні військових ризиків.</p> <p>Певна частина малих підприємств-виробників добрив та інших агрохімікатів переїхала в західні та центральні регіони України та частково відновила свою діяльність.</p> <p>Експорт добрив під впливом <i>цінових та регуляторних обмежень</i> зменшився в січні-червні майже в 4 рази у ф.в порівняно з аналогічним періодом 2021 р. Обмежено експортувався лише карбамід та ВАС. З 1 липня знову введена заборона на експорт азотних добрив. Інші види добрив в Україні обмежено виробляються та практично не експортуються.</p> <p>Імпорт добрив зменшився на 30% (у ф.в.). У значимих обсягах в Україну імпортувався нітрат амонію, сульфат амонію, хлористий калій, більшість видів комплексних добрив.</p> <p>Загалом фізичні обсяги імпорту азотних добрив в січні-квітні 2022 р. були близькі до аналогічного показника 2021 р. (відповідно 390 тис.т та 406 тис.т), обсяги імпорту комплексних добрив скоротилися майже вдвічі (відповідно 310 та 608 тис.т).</p>

		<p>Загалом розрахункове споживання добрив в Україні у першому півріччі 2022 р. склало, за оцінками ДП «Черкаський НДІТЕХІМ», 1,6-1,7 млн.т, до кінця року цей показник може вирости, за оптимістичним прогнозом, до 3 млн.т.</p> <p>Близько 73-75% внутрішнього споживання складають азотні добрива. Тобто практично відновилася структура внутрішнього товарного ринку з домінуванням азотних гомогенних добрив, яка була декілька років назад.</p> <p>Частка імпортних добрив на внутрішньому товарному ринку в аналізований період становила, за розрахунками ДП «Черкаський НДІТЕХІМ», 45%, зокрема, в сегменті азотних добрив - 25%, комплексних добрив - 85%.</p> <p>Таким чином, частка вітчизняних добрив у січні-червні 2022 року в сегменті азотних добрив, завдяки внутрішнім поставкам, була домінуючою - 75%.</p> <p>Слід також зазначити, що на кінець 2021 р. в Україні трейдери та виробники накопичили значні перехідні запаси добрив, які вводилися на внутрішній ринок упродовж січня-квітня 2022.р.</p> <p><i>Проблемою була та залишається лише купівельна спроможність сільськогосподарських підприємств та транспортна логістика. Та традиційними проблемами є ціни на природний газ та інші види первинної сировини.</i></p> <p><i>З 8 липня 2022 р. Кабінет Міністрів України вніс зміни до Порядку проведення випробувань та державної реєстрації пестицидів і агрохімікатів, якими на час воєнного стану і на 90 днів після його скасування під час реєстрації пестицидів та агрохімікатів тимчасово відмінена норма отримання в Держпродспоживслужбі висновку про проведення державної санітарно-епідеміологічної експертизи.</i></p>
	<p>Сектор пестицидів</p>	<p><i>Втрати загалом не є критичними, оскільки в Україні функціонує лише декілька конкурентних виробництв пестицидів, які в цілому не зазнали значних руйнувань.</i></p> <p>В Україні на кінець червня у «рваному» режимі функціонувало декілька виробників пестицидів. Насамперед, це компанії ALFA Smart Agro та ТОВ АГРОВІТ.</p> <p>Однак продукція національних товаровиробників традиційно не перевищує 10% на внутрішньому товарному ринку.</p>

		<p>Імпорт пестицидів в Україні за підсумками січня-квітня склав 447 млн.дол.США та зменшився порівняно з аналогічним періодом на 16% у вартісному вимірі.</p> <p>Основним імпортером пестицидів в Україну залишається Китай з продукцією невисокого цінового сегменту (27% у вартісній структурі, майже 40% у фізичній структурі).</p> <p>Більш ніж 50% імпортних поставок пестицидів в аналізований період склали гербіциди.</p> <p><i>Основна проблема сектору - поставки сировини, платоспроможність споживачів, транспортна та дилерська логістика.</i></p> <p><i>З 8 липня 2022 р. Кабінет Міністрів України вніс зміни до Порядку проведення випробувань та державної реєстрації пестицидів і агрохімікатів, якими на час воєнного стану і на 90 днів після його скасування під час реєстрації пестицидів та агрохімікатів тимчасово відмінена норма отримання в Держпродспоживслужбі висновку про проведення державної санітарно-епідеміологічної експертизи.</i></p>
	<p>Сектор первинних пластмас</p>	<p><i>Втрати близькі до критичних, хоча по деяким видам базової полімерної сировини, яка вироблялася в Україні у довоєнний період (насамперед, ПВХ, ПЕВГ, КФС), відновлення внутрішнього виробництва за умови вирішення проблем первинної сировини та відновлення попиту, цілком можливе.</i></p> <p>Водночас наразі в Україні не функціонує більшість підприємств по випуску первинних пластмас.</p> <p>В секторі станом на початок квітня 2022 р. зареєстровано близько 358 юридичних осіб, з яких не функціонує або ж частково функціонує на кінець червня лише близько 100 підприємств.</p> <p>Зокрема, в стадії консервації перебувають виробництва по випуску етилену, пропілену, поліетилену та ПВХ ТОВ «Карпатнафтохім», не функціонує значна частина виробництв по випуску КФК/КФС, фенольних смол, ППУ тощо. Зруйновані виробництва склопластиків, скловолокна, спеціальних поліамідів.</p> <p>Водночас у другій половині березня та квітні 2022 р. в Україні відновила свою роботу частина виробництв по випуску кабельного ПВХ-пластикату, яка зорієнтована у значній мірі на експортні поставки.</p>

		<p>У квітні-червні стабілізувалася робота малих підприємств по виробництву виробів із пластмас, насамперед, для пакування, побутового та медичного призначення, деяких будівельних виробів тощо.</p> <p>Загалом імпорт базових полімерів у первинних формах (поліетилен, поліпропілен, полістирол, ПВХ) в січні-червні 2022 року порівняно з аналогічним періодом 2022 р. скоротився в 1,8-2 рази, що свідчить про зниження попиту у сфері перероблення пластмас у первинних формах.</p> <p>Слід зауважити, що близько 70-80% імпортних поставок полімерної сировини у першому півріччі 2022 р. було здійснено в січні-лютому. Це свідчить про значне зменшення імпорту полімерної сировини (фронтально) у березні – червні 2022 р. Наразі запаси полімерної сировини у значній мірі вичерпані.</p> <p><i>Основна нагальна проблема сектору – поставки сировини та допоміжних матеріалів, оскільки сектор по випуску виробів із пластмас на 80% залежить від імпортних поставок. Для цього необхідні обігові кошти, яких значна частина переробників не має.</i></p> <p><i>Експортні поставки первинних пластмас у січні-червні 2022 р. порівняно із аналогічним періодом скоротилися в 2 рази (у фізичній вазі) та склали лише 70 тис. т. Близько 75% цих обсягів було здійснено у січні-лютому 2022 р.</i></p>
	<p>Сектор ЛФМ</p>	<p><i>Втрати загалом не є критичними, можливе повноцінне відновлення сектору упродовж одного-двох років за умови стабільної логістики поставок частини сировини, яка є критично важливою для сектору, та стабілізації промислового (професійного) і побутового попиту на лакофарбову продукцію.</i></p> <p>Для сектору ЛФМ у березні-квітні характерним було обвальне падіння попиту через практично повне призупинення діяльності у провідному споживчому сегменті – житловому, комерційному, промислового будівництва, проведенні будівельно-ремонтних робіт бюджетного, комерційного, приватного формату, промислового виробництва, де використовуються ЛФМ (виключення – оборонна промисловість).</p> <p>Причому лавиноподібний спад попиту на ЛФМ є характерний для усіх без винятку регіонів країни.</p>

Багато лакофарбових підприємств, у т.ч. великих, знаходяться в зоні проведення активних бойових дій і на територіях, наближених до них.

На тимчасово окупованих територіях опинилися заводи в Харківській, Запорізькій (м. Мелітополь), Херсонській областях. Як правило, це підприємства з незначними виробничими потужностями.

В умовно безпечних на сьогодні регіонах знаходяться найбільші виробники ЛФМ – «ЗІП», «Мефферт Ганза Фарбен», «Олейніков», «Капарол-Дніпро», «Поліфарб-Україна», «Ролак» (Дніпропетровщина), «Ірком-ЕКТ», «Київський ЛФЗ», «Фарби Колорит» (Київщина), «Снежка-Україна» (Львівщина), «Екскаро-Колор» (м. Одеса), «Хеліос-Україна» (м. Черкаси).

Тим не менш, основна частина з них почала відновлювати своє виробництво лише в травні-червні, розраховуючи на відкладений сезонний попит та необхідність проведення ремонтних робіт в зруйнованих приміщеннях житлового та нежитлового сегменту Київської, Чернігівської, Житомирської, Сумської областей.

За даними ДП «Черкаський НДІТЕХІМ», станом на початок липня 2022 р. не функціонує повністю або ж частково з різних причини близько 40% підприємств сектору.

Ситуацію практично «не спас» традиційний чинник сезонної активності, яка залишається у поточному році досить млявою та регіонально диверсифікованою.

Частина виробників ЛФМ призупинили свою діяльність також *через небезпечність виробництва, оскільки основною їх складовою є органічні розчинники.*

Певна частина підприємств працюють лише на відвантаження та продаж готової продукції.

Забезпечення українських виробників ЛФМ основними видами сировини (плівкоутворюючі, пігменти, пластифікатори, затверджувачі, деякі наповнювачі, тощо) було і залишиться за регіональною направленістю поставок переважно європейським.

Водночас проблемним є також питання забезпечення виробників органічними розчинниками, передусім нафтовими, виробництво яких в Україні наразі практично відсутнє.

		<p>Відповідним чином це позначається на забезпеченні виробників напівфабрикатними алкідними лаками (НАЛ), які є напівсировиною для виготовлення товарних алкідних лаків, фарб, емалей, ґрунтів - найбільш багатотоннажних у структурі українського виробництва органорозчинних ЛФМ.</p> <p>Незначні обсяги виробництва НАЛ в Україні обумовлені відсутністю власного виробництва пентаерітриту, фталевого ангідриду, низки органічних розчинників.</p> <p>Аналогічною є ситуація з сировиною і в сегменті водорозчинних фарб.</p> <p><i>Таким чином, основні проблеми сектору ЛФМ – низький попит, відсутність стабільних замовлень на поставку продукції, наявність нереалізованих складських запасів, втрата логістичних зв'язків, труднощі з поставками сировини. При цьому ключовим є фактор низького попиту.</i></p>
	<p>Сектор СМЗ та засобів для чищення</p>	<p><i>Втрати загалом не є критичними, оскільки сектор є досить регіонально диверсифікований, а попит – еластичним та всесезонним. Однак низький попит з другої половини березня по суті «обвалив» роботу значної частини підприємств сектору.</i></p> <p>За оцінками ДП «Черкаський НДІТЕХІМ», у лютому зростання попиту на СМЗ у фізичному вимірі на українському ринку склало близько 9% порівняно з аналогічним періодом 2021 р.</p> <p>Водночас вже у березні-квітні 2022 р. ситуація на внутрішньому ринку істотно змінилася, показник споживання СМЗ знизився орієнтовно на 35% до рівня березня-квітня попереднього року.</p> <p>Внутрішній попит залишався високим лише на початку березня через паніку та ажіотаж, у подальшому спостерігався стійкий спад. Ключовий чинник - міграція значної частини населення за кордон і в межах України через військові дії в країні.</p> <p>Щодо пропозицій вітчизняних та імпортованих СМЗ, то їх обсяги стабільно зменшуються і до сьогодні.</p> <p>Причини - зупинка виробництва на підприємствах у зоні бойових дій і часто на територіях, наближених до них, призупинення діяльності окремих підприємств у відносно спокійних регіонах через невизначеність поточної ситуації, відсутність сировини, труднощі з логістикою, знищення від влучання ворожих ракет великих гуртових складів товарів побутової хімії в містах поблизу Києва та Харкова.</p>

Регіональна структура українського виробництва СМЗ представлена переважно Дніпропетровською, Вінницькою та Київською областями, де функціонують найбільш потужні підприємства з іноземними інвестиціями – ТОВ з П «Проктер енд Гембл Менюфекчурінг Україна» (м. Покров, Дніпропетровська обл.), ПрАТ «Вінницяпобутхім»/«Невская косметика» (м. Вінниця), ТОВ «СК Джонсон» (м. Київ).

Сукупно названі підприємства забезпечують близько 65% щорічного українського виробництва СМЗ, з яких понад 40% припадає на компанію ТОВ з П «Проктер енд Гембл Менюфекчурінг Україна».

Характерна особливість сектору СМЗ - значна кількість середніх і особливо малих підприємств. Більшість з них розташовані в усіх стратегічних центрах України - Київській, Дніпропетровській, Харківській, Одеській, Запорізькій областях. Мали підприємства працюють переважно на місцеві (локальні) ринки.

У відносно спокійних містах цих областей, а також інших областях країни окремі підприємства функціонують у звичному режимі, деякі відновили виробництво частково.

У Чернігівській та Сумській областях почали відновлювати виробництво СМЗ – ТОВ «Мейнпак» (м. Чернігів) та ТОВ «Кловін Україна» (м. Шостка), які перебували на окупованих територіях.

Водночас певна частина виробників СМЗ працює лише на відвантаження готової продукції, тобто не здійснює виробництво товарної продукції.

Релокація підприємств сектору обмежена, негативною тенденцією є евакуація секторального бізнесу за кордон.

Не виключена ймовірність перенесення деяких вагомих виробництв з іноземними інвестиціями з України до Європи, з перспективою подальших експортних поставок СМЗ на український ринок.

Потреби в основній сировині для виробництва СМЗ – аніонних і неіоногенних поверхнево-активних речовинах (ПАР) - забезпечуються поставками переважно з європейських країн (Німеччина, Угорщина, Чехія, Польща, Італія, Словаччина) та російської федерації.

Наразі перебої з постачанням сировини присутні, передусім, через логістичні та транспортні проблеми.

		<p>Особливо це актуально для регіонів, наближених до зони бойових дій.</p> <p><i>Таким чином, основними проблемами сектору є низький попит на продукцію, ускладненість сировинної логістики, відсутність обігових коштів у підприємств-виробників, втрата внутрішньої логістичної та частково торговельної мережі тощо.</i></p>
	<p>Сектор ефірних олів, парфумних та косметичних засобів</p>	<p><i>Втрати загалом не є критичними, оскільки сектор є досить регіонально диверсифікований, а виробництво і перероблення у значній мірі – сезонним.</i></p> <p>За оцінками ДП «Черкаський НДІТЕХІМ», випуск ефірних олів (ЕО) усіх видів (це переважно недерпенізовані ЕО) склав в Україні у січні-червні 2022 р. близько 180 т, що становить 60% до аналогічного періоду 2022 р. (а 2021 р. був роком зростання виробництва ЕО в Україні).</p> <p>Експорт ефірних олів склав в січні-квітні 121 т на суму 1,8 млн. дол.США , що майже на 30% менше порівняно з аналогічним періодом 2021 р.</p> <p>Експорт товарних (чистих) ЕО склав в аналізований період 52 т, що більш ніж в 3,3 рази менше у фізичному вимірі порівняно з аналогічним періодом 2021 р. Традиційно в експорті домінує коріандрове, полинне, м'ятне ефірні олії.</p> <p>Імпорт ефірних олій склав в січні-квітні 27 т на суму 0,9 млн. дол.США, що майже в 3,6 разів менше порівняно з аналогічним періодом 2021 р.</p> <p>Водночас імпорт товарних (чистих) ЕО до України склав в аналізований період 1,14 тис. т та зменшився порівняно з аналогічним періодом 2021 року більш ніж в два рази.</p> <p>Приведені дані побічно підтверджують що в Україні в першому півріччі 2022 р. досить суттєво скоротився випуск косметичної продукції (в цілому у фізичному вимірі на 35-40%), хоча у видовому зрізі динаміка зниження виробництва диференціюється від 15-20 до 55%.</p> <p>Відносно стабільним залишається виробництво косметичної продукції щоденного використання економ-класу (зниження на 15-20%), парфумів та туалетної води, засобів для догляду за волоссям тощо.</p>

Зокрема, експорт парфумів та туалетної води у січні-квітні 2021 р. порівняно з аналогічним періодом 2021 р. у фізичному вимірі практично не змінився (відповідно 127 та 128 т).

Водночас імпорتنі поставки продукції цієї товарної групи в аналізований період знизилися з 1324 до 689 т.

Загалом слід зазначити, що у січні-квітні 2022 р. спостерігалось непаритетне падіння експортних та імпорتنих поставок основних видів косметичної продукції у фізичному вимірі (косметичні препарати або засоби для макіяжу та препарати для догляду за шкірою, засоби для догляду за волоссям, засоби для гігієни порожнини рота або зубів та ін.): експорт із України знизився від 2 до 4 разів, імпорту до України скоротився від 1,5 до 2 разів.

Приведені дані свідчать про те, що внутрішнє споживання косметичних та парфумерних виробів в Україні у першому півріччі 2022 р., за оцінками ДП Черкаський НДТЕХІМ», склало близько 25 тис.т парфумерних та косметичних виробів та зменшилося порівняно з аналогічним періодом минулого року в 1,6 разів.

Спостерігається стійка тенденція до збільшення на внутрішньому товарному ринку структурної частки косметичної продукції вітчизняного виробництва.

Основні проблеми сектору: зниження попиту (хоча воно є фрагментарним у видовому зрізі), проблеми імпортування певної частини компонентів, порушення логістичних зв'язків тощо. Частина виробників косметичної продукції (зокрема, ПрАТ «Вінницяпобутхім»/«Невська косметика») належать резидентам РФ та підлягають процедурі націоналізації.

З 03.08.2022 р. в Україні набуває чинності довгоочікуваний національний Технічний регламент на косметичну продукцію, який імплементує в Україні Регламент (ЄС) № 1223/2009 на косметичну продукцію.

**Сектор
пластмасових
виробів**

Загальний стан сектору – близький до критичного, хоча є певні товарні групи виробів із пластмас (обмежено), де ситуація залишається відносно стабільною.

Виробництва по випуску виробів із пластмас (в секторі станом на початок квітня 2022 р. зареєстровано близько 3800 юридичних осіб) розміщені у більшості регіонів, близько 60% із них сконцентровані і у м. Києві та Київській області, Харківській, Одеській та Дніпропетровській областях.

Значна частина підприємств сектору (близько 50%) не функціонує, інші підприємства працюють у «рваному» режимі.

В тимчасово окупованих регіонах та регіонах з активними бойовими діями практично усі підприємства по випуску пластмасових виробів зруйновані або зупинені (зокрема, Рубіжанський трубний завод), їх відновлення найближчим часом неможливе.

Водночас в окупованих регіонах рф «нав'язує» поставки російської сировини для відновлення виробництв ліквідних пластмасових виробів.

Внутрішній товарний ринок виробів із пластмас у поточному році суттєво звузився. Про це свідчать попередні дані щодо імпорту виробів із пластмас в січні-червні 2022 р.

Практично в усіх сегментах виробів із пластмас в аналізований період обсяги імпортованих поставок у натуральних показниках скоротилися в 1,8-2,3 рази порівняно із аналогічним періодом 2022 року (полімерні труби, пластмасові покриття, плівки, плитки, листи, полімерний посуд тощо).

Деяким виключення є полімерна тара та окремі види полімерних будівельних виробів), імпорт яких дещо збільшився в останні два місяці.

Експорт полімерних виробів із України в січні-червні 2022 р. скоротився у натуральному вимірі порівняно із аналогічним періодом 2021 р. в 1,9 разів та склав близько 40 тис.т.

Основні проблеми сектору: зниження промислового та споживчого попиту (хоча воно є фрагментарним у видовому зрізі), проблеми імпортування значної частини сировини та допоміжних матеріалів, порушення логістичних зв'язків, зменшення торгівельних мереж тощо.

**Сектор
гумових
виробів**

Стан сектору – близький до критичного, хоча оцінка роботи підприємств сектору на початок липня є досить неоднозначною та суттєво різниться залежно від видів товарної продукції.

Найбільше постраждали та перебувають або перебували до звільнення від окупації в зоні активних воєнних дій та військових ризиків виробничі потужності по випуску шин, високотехнологічних гумових виробів.

У цьому секторі станом на 01.04.2022 зареєстровано, за даними Держстату, 455 юридичних осіб, з яких станом на початок липня функціонувало у «рваному» режимі не більше 170 підприємств.

Значна частина підприємств у березні-червні функціонувала на запасах сировини та допоміжних матеріалів, які були закуплені на зберігалися на складах до початку воєнних дій.

На кінець квітня частина виробників гумових виробів в умовно безпечних регіонах частково відновила свою діяльність, хоча усі вони відчувають проблеми з поставками сировини та допоміжних матеріалів, ціни на які в останні місяці суттєво вирости.

Основні поставки синтетичного каучуку в Україну здійснювалися упродовж багатьох років із рф. У січні-лютому 2022 р. частка синтетичного каучуку виробництва рф у кумулятивні імпорти каучуку складала 60%.

У березні-червні 2022 р. імпорт каучуку в Україну був мінімальним та здійснювався з Китаю, Польщі, Німеччини, Великобританії., що свідчить про те, що сектор функціонував досить обмежено переважно на запасах довоєнної сировини.

Наразі основними імпортерами шин в Україну залишаються Китай (30% кумулятивного імпорту), Польща та Туреччина. Загальні поставки шин в Україну в січні-червні 2022 р. порівняно із аналогічним періодом 2021 р. зменшились в 2,4 рази у фізичному вимірі.

Основними імпортерами інших гумових виробів в Україну є Китай, а також Німеччина, Угорщина, Польща, Туреччина, Таїланд (кумулятивно до 70% загальних поставок).

Близько 30% експорту шин та гумових виробів українські товаровиробники традиційно здійснювали до рф.

		<p>Наразі регіональна ротація експортних поставок є досить ускладненою.</p> <p>Основною нішею залишається внутрішній товарний ринок з досить низьким рівнем попиту, окрім вузько направленою та спеціального попиту з боку Укроборонпрому.</p> <p><i>Основні проблеми сектору: зниження промислового та споживчого попиту (хоча воно є фрагментарним у видовому зрізі), проблеми імпортування синтетичного каучуку, гумових сумішей та допоміжних матеріалів, значний ріст цін та собівартості продукції, порушення логістичних зв'язків тощо.</i></p>
	<p>Сектор будівельної хімії</p>	<p>Стан сектору оцінюється, як складний та неоднозначний, хоча оцінка роботи підприємств сектору на початок липня дещо покращилась порівняно з березнем-квітнем через позитивний вплив сезонного чинника та часткові бюджетні вливання в проведення відновлювальних будівельних робіт</p> <p>Сектор будівельної хімії (БХ) та близьких секторів (СБС, виробництво гіпсових виробів, виробництво цементу, вапна та гіпсових сумішей, бетонних розчинів) також регіонально диверсифікований, значна частина виробництв (60%) розташована в регіонах, які віддалені від зони активних бойових дій (ЗАБД).</p> <p>Станом на початок липня функціонує близько 60-65% підприємств сектору, хоча рівень завантаження виробничих потужностей є вкрай нерівномірним.</p> <p>Частково або повністю зруйнованими є 5 провідних підприємств сектору («Кнауф Україна», «Фомальгаут-Полімін», обидва - Донецька обл., «Фомальгаут-Полімін» м. Олешки, Херсонська обл., та ін.). Значна частина підприємств знаходиться в простой, працюють лише на відвантаження готової продукції.</p> <p>Водночас частково відновлюють роботу підприємства, розташовані у містах поблизу Києва, Харкова, Чернігова, які раніше зазнали руйнувань.</p> <p>З початку травня близько 500 житлових комплексів відновили будівельні роботи, що формує потенційно стійку нішу попиту та збуту на продукцію будівельної хімії.</p>

Стосовно основної сировини - мінеральних в'язучих (портландцемент, високоглиноземний цемент, вапно, гіпс, тощо) і наповнювачів (кварцовий пісок, крейда, вапняк, мармурова крихта, керамзит, перліт, тощо), виробники СБС забезпечуються вітчизняною продукцією.

Водночас певна частина провідних виробництв будівельної мінеральної сировини (Донецька, Луганська область) наразі перебуває на окупованій території або ж у зоні активних бойових дій

Редисперговані полімерні порошки та модифікуючі добавки практично в повному обсязі імпортувалися переважно з європейських країн, що наразі створює певні проблеми з поставками через відсутність обігових коштів на підприємствах.

Існують певні ризики в обмеженні обсягів поставок деяких мінеральних в'язучих, оскільки окремі виробничі майданчики з їх видобутку (у т.ч. власного видобутку виробників СБС) розташовані в зоні активних бойових дій або на окупованих територіях (більшість у Донецькій області).

Стосовно забезпечення сировиною виробників монтажних пін, клеїв (за винятком ПВА), добавок для бетонів, то майже 90% забезпечення залишається за імпортними поставками, хоча в травні-червні 2022 р. вітчизняні виробники почали частково відновлювати виробництво клеїв та монтажних пін, зважаючи на поступальний ріст попиту з боку споживачів.

Загалом, за різними оцінками, ринок будівельних матеріалів за підсумками січня-червня 2022 р. порівняно з аналогічним періодом 2021 р. скоротився не менш ніж на 60% (зрозуміло, що близька динаміка і в будівельній хімії), незважаючи на точкове відновлення реалізації деяких будівельних проектів житлової та соціальної інфраструктури, відбудови мостів і доріг.

Утім відновлення стримується низьким попитом, браком робочої сили і різким зростанням вартості матеріалів, хоча в червні-липні вже є усі ознаки закінчення «мертвого» сезону в будівельній галузі та поступальне відновлення попиту на будівельні матеріали в районах найбільшої руйнації житлової інфраструктури. На початку липня виділена додаткову субвенція місцевим бюджетам на відбудову зруйнованої критичної інфраструктури візьмуть з коштів внутрішніх і зовнішніх запозичень, а також з фінансової допомоги ЄС.

Аналітичні висновки. Оцінка ситуації.

(1) У зоні активних бойових дій або ж в зоні, наближеній до активних бойових дій або ж в зоні військових ризиків, враховуючи особливості хімічних виробництв, у секторі виробництва хімічних речовин та хімічної продукції перебувало станом на початок липня 2022 року близько 55% українських компаній, у сегменті виробництва гумових та пластмасових виробів близько 50% компаній.

Хоча із урахуванням досяжності ракетних обстрілів з боку РФ, переважна більшість хімічних підприємств перебуває в зоні військового ураження.

(2) Водночас, поки що залишається призупиненою діяльність і значної частини хімічних виробництв в регіонах, які умовно віддалені від зони активних бойових дій, що пов'язано з логістикою поставок сировини та допоміжних матеріалів, розірваністю регіональних товарно-збутових та товарно-постачальних ланцюгів, відсутністю обігових коштів для закупівлі сировини, відтоком у безпечні регіони та за кордон значної частини виробничого персоналу тощо.

(3) Повні та часткові руйнування виробничих потужностей хімічних підприємств в травні-червні 2022 р. посилились, зруйновані такі провідні хімічні підприємства, як ПрАТ «Северодонецьке об'єднання Азот», комплекс унікальних хімічних підприємств м. Рубіжне, нафтопереробні підприємства в Лисичанську та Кременчуці (а отже база для нафтохімічних виробництв), хімічні підприємства м. Лисичанська, Пологівський хімічний завод «Коагулянт» та ін.

Можна стверджувати, що хімічні виробництва належать до високотехнологічних об'єктів, які РФ цілеспрямовано руйнує.

За відкритими даними, значних руйнувань зазнали не менше 15 хімічних підприємств, які належать за статусом до категорії великих та середніх підприємств.

З іншого боку, значних руйнувань зазнала також інфраструктура міст, де розташовані підприємства, та транспортна і складська інфраструктура самих підприємств.

(4) Військові дії, відтік значної частини населення (яке було споживачем хімічної продукції щоденного попиту) за кордон, обмеженість особистих фінансових ресурсів привели до зниження попиту для придбання хімічних товарів щоденного попиту.

У певній мірі ситуацію спасли товарні запаси та неліквіди сировини на значній частині хімічних підприємств. Водночас цей чинник на початок липня в частині секторів та на більшості підприємств вже вичерпав себе.

Хімічна галузь втратила не менше 16-18% споживачів хімічної продукції щоденного попиту (з досить високим рівнем еластичності попиту) та не менше 35% промислових споживачів (включаючи внутрішньогалузеве споживання) не еластичного попиту.

Загальні наслідки вторгнення РФ в Україну та військових дій для національного хімпрому

(5) На звільнених від окупації територіях (Київська, Чернігівська, Житомирська області) відновлення роботи хімічних підприємств є досить уповільненим, оскільки фізична можливість відновлення роботи не підкріплюється фінансовою та збутовою.

(6) Поки що недостатньо даних щоб оцінити незворотність втрат, які зазнала хімічна галузь від вторгнення РФ, станом на початок липня 2022 року. У секторальному зрізі відповідна оцінка, за можливості, приведена.

Водночас проведена оцінка ситуації дозволяє зробити деякі висновки. Загалом станом на початок липня хімічна промисловість України *втратила (руйнування, тимчасова окупація) близько 18% свого потенціалу.*

Ще близько 20% підприємств (до 35% у структурі виробництва) станом на початок липня не функціонує через технологічну консервацію з причин безпеки, введення спеціальних режимів функціонування в умовах воєнного часу (з урахуванням наявності потенційно небезпечних об'єктів та необхідності підтримки мінімального технологічного рівня) та наближеність до зон активних бойових дій. Потенційно діяльність цих підприємств може бути відновлена відносно швидко після припинення активних воєнних дій (за умови підтримки держави).

Водночас станом на початок липня функціонує з різним рівнем завантаження виробничих потужностей *близько 62% промислових підприємств галузі, однак серед великих підприємств, цей показник становить менше 30%.*

Важливо підкреслити, що хімічна галузь втратила доступ до значної частини своїх сировинних ресурсів, зокрема, мінеральної сировини, вуглеводневих ресурсів тощо.

Загалом прями збитки галузі від руйнування, зупинки виробництв, відсутності платоспроможного попиту та замовлень становлять за підсумками 4 місяців військового стану не менше 30 млрд. грн США (і щомісячно через необхідність підтримання функціонування непрацюючих виробництв, здійснення обов'язкових податкових платежів ці витрати зростають).

(7) Військові дії в березні-червні 2022 р. суттєво змінили структуру хімічної галузі в Україні, хоча ці зміни відбулися внаслідок зовнішніх факторів. Наразі структура хімічної промисловості є вимушено спотвореною, зі значними товарними прогалинами, вона не відповідає внутрішньому попиту. Значна частина технологічних та товарно-збутових ланцюгів розірвана, істотних втрат зазнала цінова конкурентоспроможність хімічної продукції перших переділів.

Переорієнтування вантажоперевезень із водних шляхів на суходільні призвело до значного подорожчанням логістики та зіткнулося з недостатніми пропускними можливостями залізничних та автомобільних шляхів, враховуючи особливості перевезення хімічних вантажів.

	<p>Тим самим, можна констатувати, що процес повоєнного відновлення хімічної промисловості України буде складним і довготривалим, що свідчить про <i>необхідність розробки цільової національної стратегії відродження хімічної галузі під потреби відновлення економіки України, оскільки промислово розвинута країна не може функціонувати без сучасної диверсифікованої хімічної промисловості.</i></p> <p><i>Опитування (вибіркове) менеджменту хімічних підприємств, яке було проведене в рамках опрацювання цієї аналітичної довідки, підтвердило, що більшість підприємств не має можливості працювати над середньостроковою перспективою, обмежуючись досить короткостроковим періодом планування своєї виробничої діяльності через низьку прогнозованість ситуації в країні та на своїх секторальних ринках.</i></p>
<p>Потенціал національного хімпрому</p>	<p>Базовий функціонал для національної економіки</p>
	<p>Національна хімічна промисловість в Україні має <i>історично значимий потенціал розвитку</i>: до 6-7% у структурі промислового виробництва, до 10-12 % - у структурі переробної промисловості, до 15-17% - у структурі внутрішнього товарного ринку, до 50-55% експорту - у структурі реалізації виробленої товарної продукції. В хімічній галузі функціонує близько 6500 підприємств.</p> <p>Хімічна галузь належить до найбільш <i>секторально диверсифікованих галузей промисловості</i>. Секторальна структура складає близько 40 основних підгалузей, які виробляють понад 10 тис. найменувань хімічної продукції.</p> <p>Структура міжгалузевого споживання хімічної продукції становить у розрізі видів економічної діяльності (дані за 2021 р.): сільське господарство - 24%, харчова промисловість – 13%, деревообробна, паперова та меблева промисловість – 9%, будівництво – 6%, фармацевція та медицина – 7%, металургія та металообробка – 5%, торгівля – 7%, внутрішнє галузеве споживання 22%.</p> <p>Хімічну промисловість України станом на початок 2022 р. (http://www.nditekhim.com.ua) вже <i>не можна відносити до сировинних галузей (як її зазвичай характеризує значна частина експертів)</i>.</p> <p>Частка кінцевої товарної продукції у структурі хімічного виробництва становила у 2021 р. 65%, ще 15% складала високотехнологічна напівсировина (пластмаси у первинних формах, пігменти, барвники, пластифікатори, модифікатори, реагенти різного призначення, ПАР та ін.). І лише близько 20% - це хімічна сировина, яка вплетена у технологічні ланцюги по виробництву кінцевої хімічної продукції, або ж експортується.</p> <p><i>За рівнем технологічності</i> переважна більшість хімічних виробництв та хімічна галузь загалом є високотехнологічною, має значний потенціал імпортозаміщення, можливості для подовження продуктових ланцюгів зі значним рівнем добавленої вартості та переходу на вищі технологічні уклади.</p>

	<p>Хоча водночас хімічна галузь належить до галузей з високим рівнем безпекових та екологічних ризиків, які зменшується у більшості сегментів по мірі поглиблення технологічного перероблення продукції (сировини).</p> <p><i>Довідково: Проведені розрахунки показують, що середня вартість 1 т експорту хімічної продукції становила в 2021 році 1833 дол. США (цей показник є майже в 7 разів вищим, ніж середня експортна вартість сільськогосподарської продукції та в 4 рази вищою, ніж металургійна продукція). Водночас середня імпортна ціна 1 т хімічної продукції становила в 2021 р. майже 14000 дол. США, що свідчить про значний потенціал можливого росту валютної виручки від збільшення експорту хімічної продукції зі значним рівнем доданої вартості.</i></p>
<p>Етапи відновлення національного хімпрому</p>	<p>Основні етапи відновлення та їх наповнення</p>
	<p>Передбачається, що відновлення роботи хімічної галузі у повоєнний період матиме два основні етапи.</p> <p><i>Перший етап</i> - відновлення (перезапуск після консервації) та/або стабілізація роботи існуючої виробничої бази, підвищення рівня завантаження діючих виробничих потужностей, оцінка можливостей відновлення роботи зупинених у довоєнний період виробничих потужностей, помірно капіталоємна модернізація (реконструкція) діючих базових хімічних виробництв з технологічним осучасненням та технічними новаціями.</p> <p>Перший етап може бути реалізований за умови відновлення загальної дорожньої та транспортної інфраструктури, відновлення кадрових ресурсів, логістичних маршрутів та зв'язків.</p> <p><i>Другий етап</i> - цільовий розвиток та структурне реформування хімічної галузі, яке передбачає створення нових ключових структуроутворюючих виробництв (найбільш доцільно - в рамках кластерних підходів), критично необхідних для роботи хімічної галузі, на сучасній технологічній базі. Впровадження технологій, що відповідають європейським стандартам, дозволять підприємствам відновити свої позиції на ринку та інтегруватися в глобальні ланцюги створення додаткової вартості.</p> <p>Наразі попередньо сформовані основні критерії пріоритизації таких проектів:</p> <ul style="list-style-type: none"> сировинні та кінцеві товарні продуктові ланцюгів під потреби відновлення та розвитку економіки України, оборонних потреб; низька енергоємність, технологічна інноваційність та мінімум вуглецевого сліду; значна додаткова вартість та нішевість хімічної продукції; мультиплікативний міжгалузевий ефект, можливість інтеграції у глобальні ланцюги виробництва хімічної продукції. <p>Досить перспективним та водночас довготривалим напрямком розглядається створення «зелених» виробництв метанолу, аміаку, добрив на основі водневих технологій та уловлювання CO₂.</p>

Наскрізним та довгостроковим є завдання створення дієвих регуляторних механізмів для практичного запобігання негативному впливу хімічної продукції на довкілля та здоров'я населення.

Насамперед, мова йде про прийняття необхідних законодавчих та нормативно-правових актів з безпекових аспектів функціонування хімічної галузі та обігу хімічної продукції з паралельною дерегуляцією та зниженням адміністративного тиску в позабезпекових сферах функціонування хімічної галузі.

Це завдання надважливе, як основна складова прийняття національного хімічного законодавства, інтегрованого з хімічним законодавством ЄС, повна гармонізація національних стандартів з міжнародними та європейськими стандартами, насамперед, в частині вимог щодо якості хімічної продукції та методів її тестування.

Суттєва частина проектів законодавчих та нормативних актів щодо створення національного хімічного законодавства, гармонізованого з ЄС, в Україні вже розроблена (проекти ЗУ «Про хімічну безпеку», Технічних регламентів щодо класифікації небезпеки, попереджувального маркування та пакування хімічної продукції, безпечності хімічної продукції та ін.), однак над виконанням повного спектру вимог ЄС в частині технічного регулювання виробництва та обігу хімічної продукції ще потрібно працювати.

В Україні прийняті (однак поки що не введені в дію) НПА, які імплементують секторальні Регламенти ЄС, а саме: Технічний регламент на косметичну продукцію (імплементує Регламент ЄС № 1223/2009 на косметичну продукцію, набуває чинності з 03.08.2022), Закон України «Про надання будівельної продукції на ринку» (імплементує Регламент ЄС 305/2011, набуває чинності з 01.01.2023).

Діють також прийняті раніше ТР: Технічний регламент щодо обмеження викидів летких органічних сполук унаслідок використання органічних розчинників у лакофарбових матеріалах для будівель та ремонту колісних транспортних засобів, Технічний регламент вибухових матеріалів промислового призначення.

Водночас, за даними ДП «Черкаський НДІТЕХІМ», в рамках повноцінної гармонізації з європейськими секторальними регламентами на хімічну та дотичну продукцію в Україні необхідно розробити та прийняти ще 5 основних секторальних національних Технічних регламентів.

Найбільш нагальні завдання та основні пріоритети (фрагментарно)

(1) Підготовка національної нормативно – правової бази та системи технічного регулювання для імплементатії основних норм і положень європейського хімічного законодавства, настанов Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР) щодо поводження з небезпечними хімічними речовинами; еталонних норм BREF тощо.

<p>Основні завдання та пріоритети відновлення хімпрому по закінченню активної фази бойових дій</p>	<p><i>Основний акцент – безпечність хімічної продукції для здоров'я та довкілля;</i></p> <p>(2) Опрацювання нішевих інвестиційних проектів по створенню виробництв хімічної продукції підвищеної ліквідності та інноваційного спрямування для внутрішнього товарного ринку, які втрачені внаслідок військових дій РФ (коагулянти, флокулянти, інші хімічні реагенти для очищення та підготовка води, каналізаційних систем; безпечні пластифікатори різного призначення, спеціальні хімікати, продукти автохімії та автокосметики, харчові добавки, присадки, біопестициди, інгібітори нітрифікації /уреази, біопаливо, полімерні медичні гідрогелі, адсорбенти та фільтрувальні матеріали, сучасні будівельні та оздоблювальні матеріали класу «бюджет», «економ», та ін.).</p> <p>(3) Відновлення повноцінного функціонування базових сировинних хімічних виробництв, які є критично важливими для заповнення сировиною товарних ланцюгів хімічної продукції (хлор, каустична сода, вінілхлорид, етилен, пропілен, аміак, азотна кислота, сірчана кислота тощо). Принципово важливою є цільова підтримка з боку держави.</p> <p>(4) Відновлення та/або створення виробництв, які забезпечать паритетний випуск суміжних стратегічно важливих продуктів, як, наприклад, нафтопереробка - новітні нафтохімічні виробництва виготовлення органічних продуктів; біодизель – гліцерин тощо.</p>
---	--